

**Saeimas Eiropas lietu komisijas priekšsēdētājas
Zandas Kalniņas-Lukaševicas**

uzruna konferencē

„Vai dodot gūtais neatņemams? Latvijas 10 gadi Eiropas Savienībā”

**Saeimas Sarkanā zāle, Jēkaba iela 11
2014. gada 1. maijs**

Cienītā Saeimas priekšsēdētājas kundze! Kolēģi! Ekselences! Dāmas un kungi!

Man ir patiess prieks un pagodinājums jūs visus sveikt Saeimas Eiropas lietu komisijas organizētajā konferencē "Vai dodot gūtais neatņemams? Latvijas 10 gadi Eiropas Savienībā".

Īru rokgrupas U2 līderis Bono nesen, uzrunājot Eiropas Tautas partiju sanāksmi Dublinā, teica, ka Eiropa ir skaista ideja, kurai jākļūst par sajūtu (*Europe is a thought that needs to become a feeling*). Proti, labi iesāktais Eiropas projekts, kas nesis mieru un labklājību lielākajai kontinenta daļai, eiropiešiem nu jāpiepilda ar lielāku dedzību iestāties par solidaritāti un līdzdalību – vērtībām, kuras liktas Eiropas Savienības pamatā.

Domāju, Latvijas lēmums pievienoties Eiropas Savienībai pirms desmit gadiem primāri bija balstīts tieši šajās sajūtās un vērtībās. 2003. gada rudenī, kad Latvijas pilsoņi referendumā atbalstīja iestāšanos Eiropas Savienībā, tas vispirms bija sajūtu balsojums par atgriešanos Eiropā un tikai pēc tam par dažādiem praktiskiem ieguvumiem, kurus tā sniedz.

Šodien šajā svētku dienā, piedāvāju atskatīties uz pagājušajiem desmit gadiem no abām pusēm – gan no sajūtu, gan praktiskā viedokļa. Ar kādiem desmit atslēgvārdiem vislabāk var raksturot Latvijas ieguvumus no dalības Eiropas Savienībā? Un kādi skaitļi un fakti apstiprina šos desmit ieguvumus?

1. ATTĪSTĪBA LAUKOS

Latvijas lauki ir kļuvuši sakārtotāki, skaistāki un ražotspējīgāki!

Kopš iestāšanās Eiropas Savienībā par 226 tūkstošiem ha ir pieaugušas lauksaimniecībā izmantotās zemes platības. Neskatoties uz bieži dzirdēto mītu, ka Latvijā tiek iznīcināti meži, kopējā mežu platība ir pieaugusi par gandrīz 400 tūkstošiem ha. To neapšaubāmi ir veicinājuši tiešmaksājumi un investīcijas lauku attīstībā.

Tāpat jāmin, ka trešo daļu no Latvijas eksporta veido lauksaimniecība un kokrūpniecība, apjomam sasniedzot 3,63 miljardus eiro.

2. DINAMIKA

Mūsdienu dzīves ritmu raksturo dinamika – tā nav iedomājama bez sasniedzamības un ātras komunikācijas. Kopš dalības Eiropas Savienībā ievērojami līdzekļi investēti transporta un telekomunikāciju jomā.

Piemēram – ceļi. Desmit gadu laikā rekonstruēti un no jauna izbūvēti 1255 kilometri asfaltētu ceļu. Latvijas mērogā tas atbilst trīs braucieniem no Liepājas līdz Daugavpilij.

Jāatzīmē arī ļoti pozitīvie rādītāji interneta telekomunikāciju jomā. Latvija ieņem otro vietu Eiropā interneta ātruma ziņā, bet pasaulē šajā jomā ierindojas līdzās tādām valstīm kā Japāna, Dienvidkoreja un Singapūra.

Pateicoties Eiropas Savienības fondiem, šobrīd tiek izbūvētas optiskā tīkla līnijas aptuveni 2000 km garumā visā Latvijā.

3. EIRO

Aktuālākais Eiropas Savienības ieguvums mums visiem, iespējams, ir visspilgtāk palicis atmiņā un tā ir Latvijas pievienošanās Eirozonai.

Eiro priekšrocības ir izjūtas dažādās dimensijās – sākot ar privātpersonām un uzņēmumiem un beidzot ar makroekonomiku kopumā. Tāpat arī eiro kā uzticama un droša valūta atstāj pozitīvu ietekmi uz ilgtermiņa investīciju piesaisti, jo investoriem mazinājušās šaubas par valūtas stabilitāti, kas nodrošina labākas iespējas Latvijas ārējai tirdzniecībai, kā arī veicina ekonomikas izaugsmi.

Pievienojoties Eirozonai, arī mūsu valsts valūta savā veidā turpina dzīvot – uz Latvijas eiro monētām ir tikai mūsu valstij raksturīgā simbolika, tādējādi arī reprezentējot Latviju it visur, kur eiro tiek lietots.

4. IESAISTĪŠANĀS

Pavisam nesen Eiropas lietu komisijas sēdē NVO pārstāvji atzina, ka kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, ir ievērojami pieaugušas sabiedrības iespējas iesaistīties un ietekmēt lēmumu pieņemšanu. Varam izcelties uz citu Eiropas Savienības dalībvalstu parlamentu fona, jo mūsu NVO pārstāvjiem ir iespēja piedalīties un runāt Saeimas komisiju sēdēs.

NVO ietekme pēdējo desmit gadu laikā ir augusi! Pateicoties NVO ekspertīzei un iespējām, tās spēj efektīvi ietekmēt lēmumu pieņemšanu dažādos līmeņos – no vietējā līdz pat Eiropas Savienības līmenim.

Kā veiksmīgus līdzdalības instrumentus var minēt platformu *Mana Balss*, kur sabiedrība var nākt klajā ar likumdošanas iniciatīvu savācot 10 000 iedzīvotāju parakstus, – kā arī Saeimas un NVO forumu.

5. IETEKME

Līdz ar dalību Eiropas Savienībā augusi arī Latvijas ietekme globālā mērogā. Kad Eiropas Savienība runā ar trešajām valstīm – vai tās būtu tirdzniecības līguma sarunas, vai sarunas par bezvīzu režīmu – tā runā arī Latvijas vārdā.

Lēmumu pieņemšanas procesā, Latvijas ārlietu ministra balss ir vienlīdz svarīga ar, piemēram, Vācijas, Francijas vai Apvienotās Karalistes ministru balsīm.

Nelielas valstis savu ietekmi var palielināt ar alianšu palīdzību, un Latvijas dalība Eiropas Savienībā ir tam labs pierādījums.

Šobrīd aktuālajā Ukrainas krīzē Latvija varēja droši paust savu viedokli, jo tāda bija arī visas Eiropas Savienības nostāja. Problēmu gadījumā Latvija var rēķināties ar atbalstu, ko tai sniedz Eiropas Savienība un NATO.

6. IZAUGSME

Bieži – pirmais, kas asociējas ar Eiropas Savienību, ir fondu finansējums.

Šobrīd Eiropas Savienības veiktās investīcijas Latvijas ekonomikā ir 7,4 miljardi eiro. Šo summu veido gan līdz šim saņemtais fondu finansējums, investīcijas lauku attīstībā un tiešmaksājumi mūsu zemniekiem, gan finansējums, ko Latvija saņēma pirms iestāšanās.

Tas nozīmē, ka uz katru Latvijas iedzīvotāju šo gadu laikā esam saņēmuši 3 600 eiro.

Investīciju ietekme sniedzas praktiski visās dzīves sfērās. Bieži vien, braucot pa jaunbūvētu autoceļu vai vienkārši atgriežot ūdens krānu un dzerot kvalitatīvu ūdeni, mēs pat nenovērtējam šīs it kā pašsaprotamās lietas, kuras pilnveidotas, pateicoties tieši Eiropas Savienības finansējumam.

Eiropas Savienības investīcijas atstājušas pozitīvu ietekmi uz Latvijas IKP, kas kopš 2004. gada uz vienu iedzīvotāju ir pieaudzis 2,5 reizes.

7. ROBEŽAS

Kā zīmīgāko ieguvumu no dalības Eiropas Savienībā, Latvijas iedzīvotāji bieži akcentē brīvu cilvēku, preču un pakalpojumu kustību.

Pateicoties Šengenas līgumam, 400 miljoni Eiropas iedzīvotāju, tai skaitā no Latvijas, var ceļot bez robežkontroles. Šengenas zonas izveide ir viens no veiksmīgākajiem Eiropas Savienības sasniegumiem, kas sekmē vienotā tirgus attīstību un Latvijas dalību tajā.

Dalībai Šengenas zonā ir gan iekšējās atvērtības, gan arī ārējās drošības dimensija. Pastāv kopēja Šengenas zonas ārējo robežu kontrole, kas nodrošina operatīvas sadarbības iespējas starp dalībvalstīm. Latvijai tā sniedz papildu drošības garantijas attiecībā uz mūsu austrumu robežu.

8. UZŅĒMĒJDARBĪBA

Dalība Eiropas Savienībā ir dzinulis uzņēmējdarbības vides sakārtošanai un konkurētspējas celšanai.

Desmit gadu laikā eksports palielinājies 3 reizes un pieaudzis visos nozīmīgākajos tirgos.

Būtisks rādītājs ir uzņēmēju skaits uz 1000 iedzīvotājiem, kas ir konstanti palielinājies – no 45 uzņēmējiem līdz teju 100 uzņēmējiem šobrīd.

Vienlaikus strādājošo darba samaksa ir augusi 2.4 reizes. Arī darba produktivitāte būtiski palielinājusies.

Latvijas ekonomika kļuvusi par straujāk augošo ekonomiku Eiropas Savienībā ar stabilu nākotnes perspektīvu.

9. ZAĻA VIDE

Desmit gadu laikā ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībā ieguldīti 780 miljoni eiro fondu finansējuma. Īstenoti vairāk nekā 600 ūdenssaimniecības attīstības projekti gan notekūdeņu sakārtošanai, gan centralizētai dzeramā ūdens pieslēgumu nodrošināšanai. Rezultātā kvalitatīvs dzeramais ūdens pieejams 65% iedzīvotāju. Salīdzinājumam 2004.gadā tas bija pieejams tikai 46% iedzīvotāju.

Lielas investīcijas veiktas arī atkritumu apsaimniekošanas jomā, veicinot zaļo domāšanu. Viens no būtiskākajiem sasniegumiem ir savākto atkritumu pārstrāde, kas kopš 2004. gada no 35% ir pieaugusi līdz 77%.

Būtiski ieguldījumi veikti arī energoefektivitātes uzlabošanā un dabas aizsardzībā.

10. ZINĀŠANAS

Eiropas Savienība ir mums devusi iespējas paplašināt zināšanas un pieredzi.

Teju 23 tūkstoši Latvijas studenti un pedagogi ir izmantojuši *Erasmus* programmu piedāvātās iespējas.

Apzinoties nodarbinātības izaicinājumus, Latvija sekmīgi uzsākusi īstenot Eiropas Savienības Jauniešu garantijas iniciatīvu, kura palīdzēs jauniešiem pilnvērtīgi iesaistīties darba tirgū.

Savukārt Eiropas Savienības ieguldītie aptuveni 60 miljoni eiro bija būtiskākās investīcijas zinātnē, kas palīdzējušas Latvijai izveidot, piemēram, lielāko Eiropas daudzvalodu terminoloģijas portālu *EuroTermBank*, sasniegt izcilus rezultātus kvantu skaitļošanā un veikt atklājumus medicīnā, fizikā un citās jomās.

10 GADI 10 ATSLĒGVĀRDOS

Kā redzams, Latvijas ieguvumi no dalības Eiropas Savienībā nav bijuši mērāmi tikai finanšu izteiksmē vien. Tā kalpojusi par dzinuli reformām, lai veidotu mūsu valsti modernāku, sakārtotāku un konkurētspējīgāku.

Bet vai idejiskā līmenī dalība Eiropas Savienībā ir kļuvusi par sajūtu, par ko runāju pašā sākumā?

Savas sajūtas varu rezumēt 2 vārdos: drošība un neatkarība. Pievienojoties Eiropas Savienībai, esam deleģējuši daļu savas suverenitātes, tomēr paradoksālā veidā esam ieguvuši daudz vairāk garantijas mūsu valsts neatkarībai. Esam ieguvuši lielāku drošības sajūtu par mūsu zemi un tautu. Drošības sajūtu, kas nav mērāma skaitļos un statistikas datos, bet kuru patiesi novērtējam šī brīža politiskās turbulences apstākļos Austrumeiropā.